

Informační a komunikační technologie

Adresy a ukazatele v C

David Weber

Kabinet K13

weber3@spsejecna.cz

Připomenutí

- Jaký je rozdíl mezi *adresou* a *hodnotou* proměnné?
 - **Hodnota** – hodnota uložená v paměťové buňce proměnné
 - **Adresa** – číslo paměťové buňky proměnné
- Pro výpis jsme používali znak &.

- Předpona 0x značí číslo zapsané **hexadecimálně** (v C, ale i jiných jazycích).

Příklad na úvod I

Mějme program obsahující funkci pro prohození hodnot proměnných `u` a `v`.

```
void swap(int u, int v) {  
    int temp = u;  
    u = v;  
    v = temp;  
}  
  
int main(void) {  
    int a = 5;  
    int b = 10;  
    swap(a, b);  
    printf("Hodnoty a, b: %d, %d", a, b);  
    return 0;  
}
```

Příklad na úvod II

Jaký bude výstup předešlého programu?

(a) Hodnoty a, b: 5, 10

(b) Hodnoty a, b: 10, 5

Příklad na úvod II

Jaký bude výstup předešlého programu?

(a) Hodnoty a, b: 5, 10

(b) Hodnoty a, b: 10, 5

Příklad na úvod II

Jaký bude výstup předešlého programu?

(a) Hodnoty a, b: 5, 10

(b) Hodnoty a, b: 10, 5

⇒ nijak jsme si nepomohli 😞

V čem je problém?

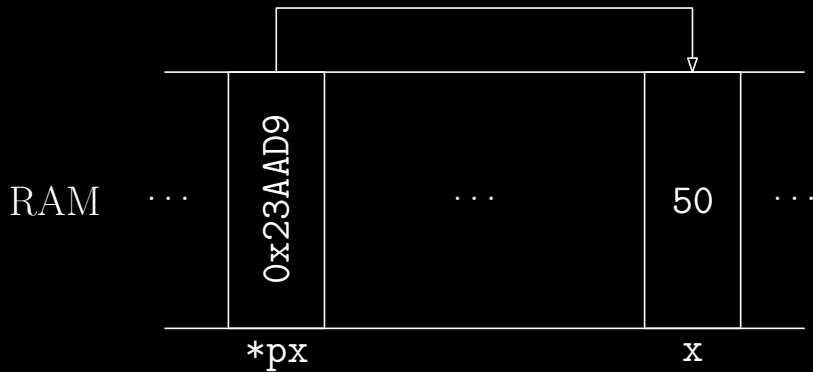
- Parametry funkci předáváme tzv. **hodnotou**.
 - Hodnoty proměnných *a* a *b* jsou zkopírovány a při volání funkce `swap` jsou nově *na zásobníku* deklarovány proměnné *u* a *v*.
 - \Rightarrow funkce v konečném důsledku prohodí hodnoty proměnných *u* a *v*, nikoliv *a* a *b*
- \Rightarrow mohli bychom vyřešit předáním “odkazů” na původní proměnné.

Ukazatel (pointer) I

- **Datový typ** uchovávající adresu v paměti **určitého datového typu** (existují i generické ukazatele, ale ty nebudeme řešit 😊).
- Při deklaraci je třeba uvést datový typ hodnoty (tím kompilátoru říkáme, jak se má interpretovat místo v paměti, kam ukazuje), jejíž adresu ukazatel uchovává, a znak * (pro odlišení od deklarace standardní proměnné).
- Jedná se vždy o **kladné celé číslo** (formátová specifikace %p).

```
int main(void) {  
    int x = 50;  
    int *px = &x;  
    printf("Hodnota x: %d\nAdresa x: %p", x, px);  
    return 0;  
}
```


Ukazatel (pointer) II

Dereference

- Ekvivalentně lze deklaraci ukazatele zápisem `int* p` (mezera mezi `*` a `p`).
- Co když máme adresu, ale ne samotnou proměnnou? \Rightarrow **využijeme tzv. operátor dereference `*`.**
 - Umožňuje nám odkázat se přímo na **hodnotu** v paměťové buňce ležící na **adrese ukazatele**.

```
int main(void) {  
    int i = 50;  
    int *p = &i;  
    *p = 100;           // same as i = 100;  
    printf("%d", i);    // prints out "100"  
    return 0;  
}
```

Původní problém

Jak bychom měli upravit původní program, aby fungoval?

```
void swap(int u, int v) {  
    int temp = u;  
    u = v;  
    v = temp;  
}  
  
int main(void) {  
    int a = 5;  
    int b = 10;  
    swap(a, b);  
    printf("Hodnoty a, b: %d, %d", a, b);  
    return 0;  
}
```

Řešení

- Je potřeba předat funkci swap adresu proměnných a a b (tzv. předání **referencí**).
- Uvnitř těla funkce pak provedeme dereferenci ukazatelů.

```
void swap(int *u, int *v) {  
    int temp = *u;  
    *u = *v;  
    *v = temp;  
}
```

Pole a ukazatele I

- Již jsme si zmínili, že pole je struktura uchovávající více prvků **stejného datového typu**.
- Na jednotlivé buňky pole jsme se při načítání hodnot z konzole odkazovali pomocí jejich adresy v paměti.

```
int arr[10];  
for (int i = 0; i < 10; i++) {  
    if (scanf("%d", &arr[i]) < 1) {  
        printf("ERROR.");  
        return -1;  
    }  
}
```

Pole a ukazatele II

- Samotný „výraz“ `arr` jsme používali (zatím) vždy pouze s indexem při odkazování na konkrétní prvek (např. `arr[i]`).
- Co ovšem představuje sám o sobě? \Rightarrow **ukazatel na počátek pole!** (Tzn. prvek na nultém indexu.)

```
int main() {  
    int arr[] = { 1, 2, 3 };  
  
    // arr and &arr[0] are identical  
    printf("%p %p", arr, &arr[0]);  
    return 0;  
}
```

Příklad (hledání prvku v poli) I

```
unsigned int getElementIndex(int arr[], int size, int
    element) {
    for (int i = 0; i < size; i++) {
        if (arr[i] == element)
            return i;
    }
    return -1;
}
```

Příklad (hledání prvku v poli) II

- Funkce `getElementIndex` přijímá jako parametr pole `arr`, které je předáváno **referencí**.
- Předávání hodnotou by mohl být problém, neboť pro velké struktury (řádově např. statisíce prvků) bychom museli všechny prvky kopírovat.
- Lze též psát `int* arr`.

Pole a ukazatele III

```
int main(void) {  
    int arr[5];  
    int *p = arr;  
    printf("%p, %p", sizeof(arr), sizeof(p));  
    return 0;  
}
```

- Je dobré si uvědomit, že byť `arr` ukazuje na počátek pole, přesto je zde rozdíl oproti ukazateli `p`.
- \Rightarrow `sizeof(arr)` vypíše velikost pole `arr` v bytech, zatímco `sizeof(p)` vypíše velikost ukazatele `p`!

Aritmetika s ukazateli I

- Ukazatele jsou číselné proměnné \Rightarrow lze s nimi manipulovat pomocí $+$, $-$.
- Nelze např. sčítat/odčítat dvojici ukazatelů, tj. $p1 + p2$
- Lze psát např. $p++$, $p--$, $p -= 4$, ...
- **Inkrementace**, resp. **dekrementace** probíhá vždy o násobky velikosti datového typu, na který ukazatel ukazuje (nikoliv přímo o danou hodnotu)!

Aritmetika s ukazateli II

	$*p$	$*(p+1)$	$*(p+2)$	
...	26	15.98f	810	...
	0x23AAD9	0x23AADA	0x23AADB	

Příklad

Výpis prvků pole.

```
void printArray(int arr[], unsigned int size) {  
    int *p = arr;           // First element address  
    for (int i = 0; i < size; i++) {  
        printf("%d", *(p+i));  
    }  
}
```

Otázky?

